

UFD		
02 FEB. 2004		
200307611	130	50

Det kongelige utdannings- og forskningsdepartementet
Postboks 8119 Dep

0032 OSLO

Sámediggeráddi

~~Sametingsrádet~~

Kautokeinoveien 50
N-9730 KARASJOK
Telefovdna +47 78 47 40 00
Telefáksa +47 78 47 40 90
samediggi@samediggi.no
www.samediggi.no
NO 974 760 347

AŠŠEMEANNUDEADDJI/SAKSBEHANDLE	DIN ČUJ./DERES REF.	MIN ČUJ./VÁR REF.	BEAIVI/DATO
R			
Anne Marie Siri, +47 78 48 42 18		04/200 - 2	26.01.2004
anne.marie.siri@samediggi.no			

Høringsuttalelse til NOU 2003:25 Ny lov om universiteter og høyskoler

Viser til Deres brev av 30.09.03, 24.10.03 og 14.11.03.

I Generelle kommentarer:

Grunnlovens § 110a pålegger statens myndigheter å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsliv. ILO-konvensjon nr. 169 om urbefolkninger og stammefolk i selvstendige stater ble ratifisert i 1990 og gjelder i Norge for det samiske folket. Utdannings spørsmål omhandles særlig i konvensjonens artikkel 26-28, men også i artikkel 22-23 og 30-31. Artikkel 26 slår fast at urbefolkninger skal ha like gode muligheter til utdanning som landets øvrige befolkning, og artikkel 27 slår fast at tilbud skal utvikles og gjennomføres i samarbeid med dem for å møte deres behov, at ansvar og drift av utdanningsprogrammer gradvis skal overføres til dem når det er aktuelt og at myndighetene skal anerkjenne deres rett til å opprette egne institusjoner.

Det må være en statlig oppgave å påse at utvalgte institusjoner får de bevilgninger som trengs for å utføre samisk forskning og høyere utdanning.

På bakgrunn av dette er Sametinget enig om at det bør være en felles lov for statlige og private institusjoner, og støtter videre **mindretallets** forslag forslag til lov, med tillegg av tilføyelser og endringer nevnt under punkt II - Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser.

Sametinget går inn for at statlige universiteter og høyskoler opprettholdes som forvaltningsorgan, med lovfestede fullmakter. Dette fordi samisk høyere utdanning og samisk forskning er sentrale samfunnsoppgaver som bør forvaltes og utvikles i en helhetlig nasjonal sammenheng, og der målsettingen må være å øke den samlede aktivitet og kvalitet på utdanning og forskning. Dernest er Sametingets overordnede mål at samisk høyere utdanning og forskning fortsatt må utvikles på samenes egne premisser. Sametinget mener at en organisasjonsmodell hvor høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner blir egne

rettssubjekter, ikke fremmer en nasjonal tilnærming til fremtidige utfordringer, og samisk høyere utdanning og forskning vil ikke kunne utvikles på samenes egne premisser. Sametinget viser også til at stiftelsesformen som tilknytningsform kan bidra til en utydeliggjøring av det nasjonale politiske ansvaret som institusjonene måtte få tildelt, da særlig hva gjelder samisk- og urfolks høyere utdanning og forskning, og kan bidra til å svekke de regionale høyskolene.

Sametinget mener at en tilknytningsform hvor universiteter og høyskoler er forvaltningsorgan med lovfestede fullmakter ivaretar og sikrer en desentralisert høyere utdanning i Norge. Regionale høyskoler, herunder samiske høyskoler, bidrar til innovasjon og nyskaping for nærings- og samfunnsutviklingen i regionene, og de samiske bosettingsområdene trenger den kompetanse som disse institusjonene besitter for å sikre en god samfunnsutvikling i disse områdene.

Sametinget viser til at man i Norge har hatt bred politisk enighet om at høyere utdanningskapasitet skal opprettholdes for alle regioner i landet. Sett i relasjon til denne målsettingen, er den samiske befolkningen best tjent med at staten fremstår som garantist for å tilby likeverdige tilbud.

Sametinget frykter at kombinasjonen av det nye finansieringssystemet og en eventuell omgjøring av høyskoler og universiteter til selveiende institusjoner medfører at institusjonenes styrer må prioritere studietilbud som er lønnsomme og populære, på bekostning av studietilbud som fremmer samisk samfunnsutvikling. Konkurransemekanismer kan medføre at styrene må nedlegge "upopulære studier", studier som kan være viktige for regional og samisk næringsutvikling. I en slik situasjon må statens stille som garantist for den faglige friheten, både med hensyn til faglig bredde, faglig utvikling og styring av samisk høyere utdanning og forskning.

Som selveiende institusjoner (dvs. flertallets forslag) ville institusjoner som gir høyere samisk utdanning og som driver samisk forskning lettere kunne inngå samarbeid med andre institusjoner og aktører i Norge og i andre land med samisk befolkning, og i større grad kunne planlegge og igangsette studietilbud. Men fordi den samiske befolkningen er liten og studenttallet vil være lavt, frykter Sametinget at det vil bli vanskelig for de samiske institusjonene å klare seg økonomisk som selveiende institusjoner

II Kommentarer til de enkelte lovbestemmelser:

§ 1-5 Særlig ansvar for enkelte institusjoner i mindretallets- og flertallets forslag:

Sametinget mener at § 1-5 må utvides med følgende avsnitt, som blir et 3. ledd:

Innen høyere samisk- og urfolksutdanning og forskning skal departementet i samråd med Sametinget, gi enkelte institusjoner et særskilt ansvar for fagområder knyttet mot samisk- og urfolksforskning og/eller undervisning

Begrunnelse:

Forslaget fremmes på grunnlag av Grunnloven § 110a og ILO-konvensjon nr. 169, artiklene 26-28, men også artiklene 22-23 og 30-31. Ved at ansvar for høyere samisk utdanning og forskning fastslås i lovs form er dette et uttrykk for statens vilje og evne til å legge forholdene til rette for at den samiske folkegruppe kan sikre og utvikle sitt språk, sin kultur og sitt samfunnsnivå innenfor området høyere samisk utdanning og forskning, og tydeliggjør at urfolksvernet er i samsvar med internasjonale prinsipper og konvensjoner.

Videre er Sametinget opptatt av at ansvaret for studietilbud og forskning innen samisk- og urfolksrelaterte fag må plasseres til enkelte institusjoner slik at det ikke bygges opp likelydende tilbud ved samtlige institusjoner som er plassert i disse institusjonskategoriene. Dette er en naturlig konsekvens av at det nå er åpnet for at flere institusjoner gis mulighet for å oppnå status som både universitet og vitenskapelig høyskole. Det særskilte ansvaret for enkelte institusjoner, bør reguleres gjennom særskilte avtaler med departementet, med tilhørende midler som øremerkes disse områdene. En oppfølging gjennom egne avtaler vil sikre at departementet også får bedre oversikt over institusjonens virksomhet innen høyere samisk og urfolksutdanning og forskning, gjennom avtalefestede krav til virksomheten. Dette betyr imidlertid ikke at andre regionale og samiske institusjoner fraskrives ansvar.

§1-6 Akademisk og kunstnerisk frihet, punkt 1 hva gjelder læreinnholdet i undervisningen, både i flertallets og mindretallets forslag:

Sametinget vil gjøre departementet oppmerksom på den akademiske og kunstneriske frihet ikke må være til hinder for at den samiske/urfolksrelaterte dimensjonen i undervisningens læreinnhold kan sikres. Spørsmålet gjelder hvordan samiske fagområder og samiske-/urfolksrelaterte fagområder kan sikres i undervisningen ved ulike høyere utdanningsinstitusjoner, slik at institusjonenes akademiske frihet ikke bidrar til en svekkelse av denne dimensjonen i undervisningen. Dette er særlig aktuelt for høyere utdanningsinstitusjoner i Trøndelagsfylkene og Nord-Norge.

§ 1-6 Akademisk og kunstnerisk frihet, punkt 3 i flertallets forslag:

Punkt 3 i flertallets forslag om at høyere utdanningsinstitusjoner ikke kan gis pålegg eller instruksjoner om utvalget av studenter, må etter Sametingets mening strykes.

Begrunnelse: Dette punktet vil fjerne den kvoteordningen for samiske studenter som er innført for å øke rekruttering av samer til høyere utdanning, bl.a. medisinstudier. Sametinget viser til Stortingsmelding nr. 34 (2001-2002) *Kvalitetsreformen Om høyere samisk utdanning og forskning*, hvor Regjeringen uttrykker vilje til å utvide kvoteordningen og at det skal utarbeides felles kriterier for opptak gjennom kvoteordningen. Etter flertallets forslag til § 1-6, punkt 3 vil ikke departementet lengre kunne etablere kvoteordninger gjennom pålegg eller instruksjoner.

§ 2-1 Organ for akkreditering og evaluering – NOKUT, femte ledd i flertallets- og midretallets forslag.

Sametinget mener at femte ledd i § 2-1 Organ for akkreditering og evaluering – NOKUT må få en tilføyelse om at styret for NOKUT har en samisk representant, og at Sametinget oppnevner dette medlemmet til styret. Femte ledd bør lyde slik:

Styret for NOKUT oppnevnes av Kongen og består av syv medlemmer og tre varamedlemmer, hvorav ett medlem og varamedlem skal være student og ett medlem skal være samisk representant. Samisk representant oppnevnes av Sametinget.

Begrunnelse: Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) også skal vurdere akkreditering og evaluere samiske høyere utdanningsinstitusjoner og deres studietilbud eller andre høyere utdanningsinstitusjoner som har eller ønsker å etablere studietilbud innen samiskrelaterte fag. Nasjonalt organ for kvalitet i utdanningen (NOKUT) må inneha eller innhente samisk kompetanse til sitt arbeid med samisk høyere utdanningsinstitusjoner, kvalitetssikring og etablering av nye samisk relaterte fag. Samiske

utdanningsinstitusjoner og samisk høyere utdanning må etter Sametingets oppfatning fortsatt få utvikle seg på samenes egne premisser.

§ 9-1 Styret i mindretallets forslag

Sametinget avviser siste setning i 1. ledd i § 9-1, forslaget om at styret selv fastsetter nærmere regler om sammensetning og størrelse, og mener at det bør strykes.

Sametinget mener at staten ved departementet fortsatt skal oppnevne de eksterne styremedlemmene i institusjonen, og Sametinget skal oppnevne ekstern(e) samisk(e) representanter til visse høyere utdannings- og forskningsinstitusjoner, jf. Sametingets forslag til tilføyelse til § 5-1. Sametinget mener at § 9-1, 1. ledd, siste setning i mindretallets forslag skal erstattes med følgende ordlyd:

Departementet oppnevner de eksterne styremedlemmene i institusjonen og Sametinget oppnevner ekstern(e) samisk(e) representant(er) til styret ved institusjoner somer gitt et særskilt ansvar for fagområder knyttet mot samisk- og urfolksforskning og/eller undervisning

Begrunnelse:

Forslaget fremmes på grunnlag av Grunnloven § 110a og ILO-konvensjon nr. 169, artiklene 26-28, men også artiklene 22-23 og 30-31. Sametinget ser det som helt vesentlig at departementet må sikre at universiteter og høyskoler som har forsknings- og undervisningsoppgaver innen fagområder av betydning for det samiske folk og samfunn, har en styresammensetning som avspeiler dette. Sametinget ser det som naturlig at nevnte institusjoner har samisk representasjon oppnevnt av Sametinget.

§ 9-9 Vedtekter i mindretallets forslag:

Sametinget mener at § 9-9, 2. ledd, punkt 2 skal utvides med følgende:

2. fremgangsmåte for utpeking av eksterne styremedlemmer. Vedtektene for institusjoner somer gitt et særskilt ansvar for fagområder knyttet mot samisk- og urfolksforskning og/eller undervisning, skal samsvare med § 9-1, første ledd,

§ 11-1 Styret i flertallets forslag:

Dersom departementet går inn for flertallets lovforslag, foreslår Sametinget følgende tilføyelse ved første ledd, siste setning i § 11-1:

Departementet oppnevner de eksterne representantene til styret og Sametinget oppnevner ekstern(e) samisk(e) representant(er) til styret ved institusjoner somer gitt et særskilt ansvar for fagområder knyttet mot samisk- og urfolksforskning og/eller undervisning

§ 11-8 Vedtekter i flertallets forslag:

Sametinget mener at § 11-8, 2. ledd, punkt 2 skal utvides med følgende:

2. fremgangsmåte for utpeking av eksterne styremedlemmer. Vedtektene for institusjoner somer gitt et særskilt ansvar for fagområder knyttet mot samisk- og urfolksforskning og/eller undervisning, skal samsvare med § 11-1, første ledd

III Andre kommentarer

Det bør utarbeides en ny finansieringsmodell som tar hensyn til det faktum at finansiering av samisk høyere utdanning innebærer små studentkull, noe som igjen fører til liten studiepoeng- og kandidatproduksjon. Det vil følgelig være lite sannsynlig at studier i samisk, i samiskrelaterte fag eller ved samiske institusjoner blir lønnsomme. Tallet på lulesamiske og sørsamiske studenter er enda lavere enn tallet på nordsamiske studenter. Følgelig vil for eksempel den lule- og sørsamiske lærerutdanningen ved henholdsvis Høgskolen i Bodø og Høgskolen i Nord-Trøndelag trolig være spesielt utsatt. Ny finansieringsmodell må omfatte særskilte bevilgninger utover ordinær beregningsgrunnlag. Sametinget viser til Sametingets uttalelse i forbindelse med *Stortingsmelding nr 34 (2001-2002) Kvalitetsreformen Om høyere samisk utdanning og forskning* om at rekrutteringsgrunnlaget for samiske studenter til høyere utdanning vil sett i forhold til nasjonal målestokk, være atskillig mindre.

Det er nødvendig med spesielle tiltak for å styrke studiekompetansen i samisk språk. Det bør opprettes en egen finansieringsordning for kursrekker som består av ulike begynnerkurs og samisk semesteremne, med tilhørende stipendordning for de som mangler studiekompetanse i samisk språk. Kursrekkene kan også tilbys som desentraliserte studier. Av den grunn vil det for samiske studier alltid være nødvendig at tildeling av ressurser må skje utover den budsjettildeling som følger av ordinære finansieringsordninger.

Dearvvuodaiguin/Med hilsen

Ragnhild Nystad
Visepresident